

Ş. Teoman Duralı çevirisi üzerinden, *Gilgamiş Destanı* incelemesi

Hazırlayan: **Enes Malik Ayrenk**, Bilkent Üniversitesi, Hukuk Fakültesi öğrencisi

Şaban Teoman Duralı (7 Şubat 1947, Zonguldak-6 Aralık 2021, İstanbul), Türk filozof, mütefekkir ve akademisyendir. Felsefe tarihi, biyoloji felsefesi, dilbilim, siyaset felsefesi, savaş felsefesi gibi alanlarda çok sayıda kitabı ve makalesi vardır. Gerek Türk mitolojisi ve efsaneleri, gerekse tarih ve kültür konularında yaptığı çalışmalarla tanınmaktadır. Özellikle "Gilgamiş destanı" üzerine yaptığı araştırmalar ve yayınlar, Türkiye'de bu destanın daha geniş kitlelere tanıtılmasında önemli bir rol oynamıştır

"Gilgamiş Destanı", dünyanın en eski yazılı edebiyat eserlerinden biri olarak kabul edilir. Sümerlerin yazdığı bu destan, M.Ö. 2000'li yıllara kadar uzanan bir geçmişe sahiptir. Hikâye, Sümer kralı Gilgamiş'in maceralarını ve ölümsüzlük arayışını anlatır. Destan, aynı zamanda insanlık tarihindeki ilk büyük kahramanlık öykülerinden biri olarak da bilinir.

Gilgamiş Destanı, antik Mezopotamya'da yaşayan efsanevi bir kahraman olan Gilgamiş'in başından geçenleri anlatır. Gilgamiş, Uruk şehrinin güçlü ve kibirli bir kralıdır. Destan, şu ana olaylarla ilerler:

1. Gilgamiş'in Gücü ve Kibri: Gilgamiş, Uruk şehrinin kralı olarak tanıtılır. Güçlü ve zorlu bir liderdir, ancak halkı onun zulmünden muzdariptir. Tanrılar, Gilgamiş'in kibirini yatıştırmak ve ona bir ders vermek için Enkidu adında bir yaratık yaratır.
2. Gilgamiş ve Enkidu'nun Dostluğu: Enkidu, başlangıçta Gilgamiş'in rakibi olarak yaratılmıştır. Ancak Gilgamiş ile karşılaştığında, ikisi arasında derin bir dostluk ve bağ oluşur. Gilgamiş ve Enkidu, birbirlerini tamamlayan güçlü bir takım haline gelir.
3. Büyük Boğa'nın Öldürülmesi: Tanrıça İştar, Gilgamiş'i etkilemek için Büyük Boğa'yı gönderir. Gilgamiş ve Enkidu, birlikte çalışarak Boğa'yı öldürürler. Ancak bu eylem, tanrıların öfkesini üzerlerine çeker.
4. Enkidu'nun Ölümü: Tanrılar, Gilgamiş ve Enkidu'ya ceza olarak Enkidu'nun ölümünü verir. Gilgamiş, en yakın dostunun kaybıyla derin bir üzüntü yaşar ve ölümün anlamını sorgular.
5. Ölümsüzlük Arayışı: Enkidu'nun ölümü, Gilgamiş'i ölümsüzlük arayışına yöneltir. Gilgamiş, ölümsüzlüğü elde etmek için uzun bir yolculuğa çıkar. Dağları aşar, denizleri geçer, ölümler diyarına yolculuk eder ve birçok zorluğun üstesinden gelir.
6. Utnapiştım ve Büyük Tufan: Gilgamiş, Utnapiştım adında bir adamla karşılaşır. Utnapiştım, Büyük Tufan'dan sağ kurtulan tek kişidir. Gilgamiş, Utnapiştım'den

ölümsüzlüğün sırrını öğrenmek ister, ancak Utnapiştim ona istediğini vermez. Bunun yerine, Gilgamiş'a yaşamın anlamı, bilgelik ve insanın sınırlılığı hakkında önemli dersler verir. Utnapiştim, Gilgamiş'a ölümlülerin ölümsüzlüğü araması yerine hayatlarını dolu dolu yaşamaları gerektiğini öğütler.

7. Gilgamiş'ın Dönüşü: Gilgamiş, Utnapiştim'den aldığı bilgelikle ve ölümün kaçınılmazlığını kabul ederek, ölümsüzlüğü arama arayışından vazgeçer. Uruk'a geri döner ve halkı tarafından coşkuyla karşılanır. Gilgamiş'ın kahramanlık hikayesi ve maceraları destanlarla anlatılır.

Gilgamiş Destanı, insanın ölümsüzlük arayışı, dostluk, kahramanlık, yaşamın anlamı, ölümün kabulü gibi evrensel temaları ele alır. Aynı zamanda antik Mezopotamya'nın mitolojisi, inançları ve kültürü hakkında da önemli bir kaynaktır. Gilgamiş'ın içsel yolculuğu ve yaşadığı deneyimler, insanlığın evrensel sınırlılıklarını ve ölümle yüzleşme sürecini anlatır. Destan, Gilgamiş'ın kahramanlık ve ölümsüzlük arayışını konu alan, derin anlamlar barındıran bir epik anlatıdır.

Filozof Teoman Duralı, "Gilgamiş Destanı"nı Türk okuyuculara tanıtmak amacıyla derinlemesine incelemiş ve kapsamlı bir kitap hazırlamıştır. Kitap, destanın kökenlerini, anlatı yapısını, karakterleri ve temalarını detaylı bir şekilde ele alır. Aynı zamanda destanın kültürel ve tarihi bağlamını da gözler önüne serer.

Duralı'nın "Gilgamiş Destanı" kitabı, akademik bir çalışmanın ötesinde, genel okuyucuya hitap eden bir şekilde kaleme alınmıştır. Kitap, destanın hikaye ve anlatımının yanı sıra, mitolojik ve tarihi detaylarını da açıklayıcı bir şekilde sunar. Bu sayede okuyucular, destanın içerdiği semboller, mitolojik figürler ve evrensel temalar hakkında daha derin bir anlayışa sahip olabilirler.

Kitap, okuyuculara bir antik destanın zenginliğini ve evrenselliğini keşfetme fırsatı sunar. Aynı zamanda destanın, insanlık tarihindeki önemini ve kültürel mirasa olan katkısını da vurgular.

Kaynak kitap: Ş. Teoman Duralı, "Giriş ile Tercüme: Gilgamiş Destanı". Beylikdüzü: Dergâh Yayınları, 2017.

Duralı'dan Gilgamiş Destanı künyesi:

"Batı medeniyetleri topluluğu, asıl kaynağını M.Ö Beşinci yahut Dördüncü binin Mesopotamya'sının verimli topraklarında, ilk medeniyet merkezi kurup kendilerine yurd yapmış olan Sümerlilerin ülkesinde bulmuştur. Konar-göçerlikten, yerleşerek tarımla,zanaatla uğraşan, üreten, ticaret yapan bu insanların toplum yapısı karmaşıklaşırken, bölgedeki bu filizlenen tutum yepyeni bir dönem olarak tarihe damgasını basmıştır.

*Sümerlilerin en önemli edebi başarısı Gilgamiş Destanı, benzerleri gibi ilkin sözlü gelenek halinde iken,Üçüncü binde yazının bulunmasıyla da tarihin en eski yazılı edebiyat başarısı olduğunun izlerini, bize ilk kez, Asurbanipal'ın kütüphanesinin öreninden 1875de çıkarılan levhalarla göstermiştir". **Teoman Duralı.***

Bir Sümerolog'dan künyeye katkı:

GILGAMIŞ DESTANI ; SÜMER 10.TABLET

“Gilgamiş Destanı, Mezopotamya’da ortaya çıkan tarihteki ilk yazılı destandır.

Ölümsüzlüğü arayan bir kralın öyküsüdür.

Destana konu olan kral Gilgamiş gerçekten yaşamış ve M.Ö. 28.yüzyılda

Mezopotamya’daki Uruk kentinde hüküm sürmüştür. Ölümsüzlüğün ve bilginin peşindeki insanı yücelterek anlatan Gilgamiş Destanı, Gilgamiş’in ölümünden bin yıl kadar sonra yazılmıştır ve günümüze kadar gelebilmiştir.

Gilgamiş Destanı, Akat ve Sümer mitolojilerinde geçer ve Akat dilinde yazılmış tabletlerden oluşur. Bunlardan günümüzde 12 tablet bulunabilmiştir. Ama bu tabletler eksik olduğu için destan metninin bütünü elde edilememiştir. Aslında bir tablet daha bulunmuştur ancak olayların sırasına uymamaktadır ve bu yüzden ayrı bir versiyon olduğu düşünülmektedir. 1855’te Ninova’da yapılan kazılarda, Asur Kralı Asurbanipal’in M.Ö. 7. yüzyılda derlettirdiği tabletler bulunmuş, daha sonra Türkiye-İran sınırında ve Irak’taki Nippur antik kenti kazılarında bulunan tabletler de eklenmiştir. Ayrıca Türkiye’de Sultan Tepe ve Boğazköy’de yapılan kazılarda da destanın izi bulunmuşsa da henüz tümü gün ışığına çıkarılmamıştır.

Tabletlerdeki metne göre destan, Gilgamiş’in özelliklerini övgüyle anlatarak başlar. Yarı insan, yarı tanrı olan Gilgamiş karada ve denizde olan biten her şeyi bilen başarılı bir yapı ustası ve yenilmez bir savaşçıdır.” **Muazzez İlmiye Çığ**